

Dato: 07. januar 2019 Fra/til: KL 1100-1300
Referent: Bente Hagerupsen Møteleder: Anniken Hauglie
Til stede: Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie
Statssekretær Frida Blomgren, Kulturdepartementet (punkt 1 og 2 på dagsorden)
Rabia Musavi, LIN - Likestilling, Inkludering og Nettverk
Carl Eliassen, Marborg Nord
Katrine Blindheimsvik, Aleneforelderforeningen
Leni Hemminghytt Rønbeck, KREM Kreativt og Mangfoldig arbeidsliv
Anne Rita Anddal, Leieboerforeningen
Ellen Bachmann, Batteriet Oslo
Caroline Bækkelund Ellingsen, Batteriet Oslo
Therese Koppang, Kulturdepartementet
Sara Bruvoll, Arbeids- og sosialdepartementet
Bente Hagerupsen, Arbeids- og sosialdepartementet

Fraværende:

Kopi:

Referat fra møte 7. januar 2019 i Kontaktutvalget mellom regjeringen og representanter for sosialt og økonomisk vanskeligstilte

1. Velkommen og innledning

Statsråd Anniken Hauglie ønsket velkommen. Det ble tatt en presentasjonsrunde rundt bordet. Statsråden orienterte kort om den politiske situasjonen.

2. Orientering om stortingsmelding om den statlige frivillighetspolitikken

Statssekretær Frida Blomgren i Kulturdepartementet orienterte om den nye stortingsmeldingen om den statlige frivillighetspolitikken (Meld. St. 10 (2018–2019)), som ble lagt fram på Frivillighetens dag 5. desember. Meldingen presenterer fire mål for frivillighetspolitikken: 1) Bred deltakelse 2) En sterk og uavhengig sektor 3) Forenklingsreform og 4) En samordnet frivillighetspolitikk. Blant virkemidlene er bl.a. økt momskompensasjon til frivillige organisasjoner, økt bruk av Frivillighetsregisteret og utprøving av flerårige tilskudd. Det ble omdelt eksemplarer av meldingen. På spørsmål fra Ellen Bachmann sa Blomgren at det er en målsetting at informasjon som sendes inn til Frivillighetsregisteret (styresammensetning, vedtekter mv.) kun sendes inn en gang og gjenbrukes. Bachmann sa at dette vil innebære en forenkling for organisasjonene.

Anne Rita Andal stilte spørsmål om hvordan politikerne ser på frivillige organisasjoner som gir hjelp til personer som opplever fattigdom, et ansvar som ligger til det offentlige. Andal nevnte Nesodden Ressurskafe som eksempel. Blomgren sa at frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i å lindre sosial nød, som ensomhet. Frivillige organisasjoner bidrar også til å synliggjøre behov og kan fylle en rolle der det ikke er naturlig at staten har en rolle, eksempelvis å formidle dagligvarer som går ut på dato. Dette skal ikke erstatte lovpålagte offentlige oppgaver og utelukker ikke at det offentlige også iverksetter tiltak. Hauglie sa at frivillige organisasjoner ofte går foran og avdekker et udekket behov. Enkelte frivillige organisasjoner gir hjelp til personer som ikke har lovmessige rettigheter, andre organisasjoner gir bistand til personer som har rettigheter men som likevel opplever mangler. Det offentlige støtter mange slike hjelpetiltak indirekte gjennom tilskudd.

Leni Hemminghytt Rønbeck sa at tilbud om gratis fritidsaktiviteter ikke bidrar til mindre fattigdom, men at det kan lette på opplevelsen av det å være fattig. Slike tilbud må imidlertid ikke bli en sovepute. Det viktigste for å motvirke fattigdom er at foreldrene får jobb. Hauglie sa at deltakelse i fritidsaktiviteter og ferieopplevelser kan lindre noen av de mest såre utslagene av fattigdom, men at kvalifisering og arbeid er de viktigste virkemidlene. Blomgren sa at det er viktig at barna får delta i meningsfulle aktiviteter mens foreldrene kvalifiseres til arbeid. Hun viste til at det mange steder nå er utstyrssentraler der alle kan låne tidsmessig sports- og fritidsutstyr.

Statssekretær Frida Blomgren forlot møtet.

3. Samarbeidsforums innspill til statsbudsjettet 2020 og innlegg v/ Samarbeidsforum

Innlegg v/Leni Hemminghytt Rønbeck: Styrking av samarbeidsavtaler knyttet til inkludering i arbeidslivet

Leni Hemminghytt Rønbeck sa at det må være reell tilgang på arbeid for utsatte grupper. Mange tiltak er forhåndsbestilt og ikke målrettet mot tiltaksdeltakerne. Det må satses mer på sosial innovasjon og nytenkning for å få flere i arbeid. Samarbeidsforum viser til Jeløy-plattformen der det står at regjeringen vil "bedre betingelsene for ideelle organisasjoner og sosiale entreprenører slik at de kan bidra til å løse sosiale utfordringer i samfunnet, særlig ved å få flere inn i arbeidslivet". Tilskudd til frivillig arbeid mot fattigdom over kapittel 621 post 70 bør økes betraktelig. Det er høy kompetanse i prosjektene, og det skapes nye arbeidsplasser. Tilskuddet bidrar til sosial innovasjon. For best mulig effekt bør det være mulighet for å få midler over flere år.

Rønbeck viste til at Oslo kommune har satt av midler til målrettede tiltak for at unge skal komme i arbeid; Kjøkkenproff er et av tiltakene. Dette er sektoroverskridende samarbeidsprosjekter, der de sosiale entreprenørene er brobyggere, og der det utvikles nye metoder og lokale modeller med overføringsverdi. Det må foretas en kartlegging av bruker der ressurser og interesser er i fokus, arbeidspraksisen som tilbys må være basert på et reelt behov som leder til varig arbeid og/eller sertifisering og det må gis lønn under opplæring. Det bør tilrettelegges for og stimuleres til forpliktende samarbeidsavtaler i inkluderingsarbeidet. Det gir stor effekt på flere nivåer.

Innlegg v/ Carl Eliassen: Oppfølging av innsats på rus- og psykiatrifeltet

Carl Eliassen viste til at det er besluttet at ansvaret for oppfølging av bruk og besittelse av mindre doser narkotika skal flyttes fra justissektoren til helsesektoren. Det er som et ledd i dette behov for å styrke behandlingsapparatet, bl.a. med flere plasser i Tverrfaglig spesialisert behandling (TSB). Eliassen sa at det er viktig at det gode arbeidet og satsingen på rusfeltet fortsetter. Dersom det ikke gis mer penger til helseforetakene, må rus gis en sterkere prioritering. Innsatsen for rusavhengige må styrkes også på Arbeids- og sosialdepartementets område; arbeid og aktivitet er en viktig del av rehabiliteringsløpet for rusavhengige. Både rus- og psykiatrifeltet må styrkes. Midler til rusarbeid i kommunene må øremerkes for å hindre at midlene ikke går til andre formål.

Innlegg v/ Anne Rita Andal: En boligpolitikk som motvirker ulikhet

Boligpolitikken har betydning for utviklingen av fattigdom og ulikhet. Eierlinjen i norsk boligpolitikk har vært vellykket for de aller fleste. Det store flertallet av befolkningen eier egen bolig og har fått bedre økonomi gjennom å investere i bolig. De mest utsatte gruppene har imidlertid tapt. Bolig har forsvunnet ut av velferdspolitikken. Terskelen for å komme inn på boligmarkedet har blitt svært høy, spesielt i de store byene. Vanskeligstilte, blant disse barnefamilier med lavinntekt og rusavhengige, er henvist til dårlige private utleieboliger eller kommunale boliger. Kommunale boliger har ofte et dårlig bomiljø, som ikke er egnet for barnefamilier. Det er heller ikke egnet for rusavhengige som etter institusjonsopphold skal prøve å bli rusfrie.

Boligpolitikken for vanskeligstilte er for dårlig. Det må etableres et velfungerende leiemarked for vanskeligstilte. Det profesjonelle leiemarkedet må bygges ut, framfor privat utleie i sekundærboliger. Leiekontraktene må forlenges; treårskontrakter er for kort for barnefamilier. Kommunene må få mer tilskudd til bygging av utleieboliger. Tilsynet med utleieboliger må bedres. Andal viste til at Oslo kommune og Husbanken ser på mulighetene for en skjermet sektor for utleieboliger, noe som er interessant.

Vanskeligstilte er "de stille stemmene", noe som bidrar til at forholdene i den nedre delen av leiemarkedet ikke blir avdekket. Det må legges til rette for brukervedvirkning, jf. strategien Bolig for velferd. Husbanken må stille krav til kommunene og utleierye om brukervedvirkning og sosialt bomiljø.

Innlegg v/ Katrine Blindheimsvik: Økende ulikhet fra et aleneforelderperspektiv

Katrine Blindheimsvik sa at mange mistet overgangsstønad som følge av innstramningene i ordningen i 2016. Dette rammet i hovedsak unge aleneforeldre som har behov for utdanning for å komme i arbeid og bli selvforsørget. Ytelsene fra Lånecassen er ikke tilstrekkelige, og det er vanskelig å jobbe ekstra når man er alene med omsorgen for barn. Mange får ikke studere det de ønsker, f.eks. kan en ikke lenger ta lærerutdanning etter at denne har blitt femårig. Det kan gjøres unntak (utvidelse av stønadsperioden), men dette er lite forutsigbarhet. Det er viktig med forutsigbarhet. Aleneforeldre må ha de samme mulighetene til å ta utdanning som andre. Overgangsstønaden er en hjelp til selvhjelp. Flere bør få overgangsstønad som en vei inn i arbeidslivet. Dette vil være god samfunnsøkonomi.

Blindheimsvik sa at det er bra at barnetrygden økes, men at den bør økes ytterligere. Barnetrygden er viktig for å hindre økonomisk og sosial ekskludering. Enkelte kommuner regner barnetrygden som inntekt som kommer til fradrag ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Dette medfører at økningen i barnetrygden ikke kommer sosialhjelpsmottakere og deres barn til gode. Blindheimsvik sa at hun antar dette er en utilsiktet konsekvens, og legger til grunn at en ser på dette.

Blindheimsvik pekte på at barnehagenes åpningstider kan gjøre det vanskelig for personer med ukurante arbeidstider å være i arbeid, og ønsker at prøveordninger med fleksibel åpningstid i barnehager blir prøvd ut i andre deler av landet.

Dialog

Anniken Hauglie takket for gode innspill. Innspillene nedfelles i referatet, og vil bli videreformidlet til berørte departementer.

Hauglie viste til at det har vært gjennomført et pilotprosjekt med utvidede åpningstider i barnehage på Grunerløkka. Erfaringene fra dette prosjektet er at det var liten etterspørsel etter et slikt tilbud. Enkelte virksomheter med turnuser har egne barnehager. Når det gjelder barnetrygd og økonomisk sosialhjelp, har kommunene ulik praksis for om barnetrygd regnes som inntekt eller ikke. Hauglie sa at det, uavhengig av beregningsmåte, skal foretas en individuell vurdering. Andre tiltak og ordninger kan være vel så viktige for barnefamiliene og en må se på kommunenes helhetlige tilbud. Hun viste til at de fleste har økonomisk sosialhjelp kun i en kort tidsperiode. Hauglie sa at det med endringene i overgangsstøtten i 2016 ikke ble gjort endringer i antall år man kan motta stønad. Det er lærerutdanningen som er endret, ved at denne har blitt en femårig masterutdanning.

Hauglie sa at det er viktig å sikre personer en egnet og stabil bolig, da dette er en forutsetning for alt annet. Hauglie viste til at det har skjedd mye innenfor boligpolitikken, bl.a. utviklingsarbeid. Også de med dårligst økonomi bør få komme inn i boligmarkedet og få verdistigningen som følger av det å eie egen bolig. Hauglie viste til at Husbanken er det viktigste boligpolitiske virkemiddelet, og at boligpolitikken ligger under Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Leni Hemminghytt Rønbeck sa seg enig i at det har skjedd en del innovasjon på det boligsosiale området, men at mange tiltak forsvinner når tilskudd opphører. Denne typen tiltak har likevel ikke innvirkning på boligsituasjonen til vanskeligstilte. Leieboerforeningen opplever en vekst i antall henvendelser. Retten til et godt bomiljø er ikke lovfestet. Flere trenger en kommunal bolig, samtidig som det er strenge kriterier og mange ikke engang settes på venteliste. Mange rusavhengige som kommer ut av institusjon blir plassert i kommunale boliger som ikke har et egnet bomiljø. Hauglie sa at rus og psykiatri kommer til å være satsingsområder også framover.

Hauglie sa at NAV-meldingen (Meld. St. 33 (2015–2016)) legger opp til en dreining i retning av arbeid, og at NAV skal styres på resultater framfor tiltak. I inkluderingsdugnaden arbeides det med å senke terskelen for arbeidsgiver, bl.a.

gjennom enklere og mer bruk av lønnstilskudd og mentorordninger. Det arbeides for bedre samarbeid mellom arbeid og helse, inkl. rus og psykisk helse, og det prøves ut nye former for samarbeid med gode erfaringer. I 2019-budsjettet er antall tiltaksplasser for personer med rusutfordringer økt. Opplæringstiltakene endres og slås sammen for at flere skal få gjennomført opplæringsløp og få fagbrev. Hauglie sa at NAV må tilby relevant kompetanse. NAV inngår samarbeidsavtaler på konsernnivå (bl.a. Kiwi og XXL). Det inngås også lokale avtaler, disse skal inneholde konkrete inkluderingsmål og være forpliktende. En bør benytte den nåværende arbeidsmarkedssituasjonen, med etterspørsel etter arbeidskraft, til å inkludere flere i arbeidslivet. Arbeidsgivere som har behov for arbeidskraft bør kontakte NAV.

Rabia Musavi sa at erfaringen fra LIN er at det store flertallet av innvandrere ønsker å jobbe. Arbeidsgivere må gi disse en sjanse. Det må etableres flere tilrettelagte arbeidsplasser; det er ikke alle som kan ha en 8-16-jobb. Mange innvandrerkvinner som kommer til Norge er i barnefødsalder. Disse kan miste muligheten til gratis norskkurs. Det bør etableres norskkurs for kvinner som er i barsel og som har småbarn. Mange blir sendt fra praksisplass til praksisplass uten at dette fører til ansettelse. Dette er demotiverende. Det bør være inkluderingsarenaer for arbeidsgivere med sikte på å få flere innvandrere inn i arbeid. Det bør være kvoteordninger for å få flere innvandrere inn i arbeid. Det bør etableres flere arbeidsplasser uten krav til formell kompetanse.

Hauglie sa at det norske arbeidslivet har høy effektivitet og et høyt lønnsnivå, noe som stiller høye krav til kompetanse. Det må tilbys kvalifisering og opplæring som gir kompetanse. Det er en forutsetning med fullført videregående opplæring og fagbrev. Hauglie sa at det gjøres mye for å kvalifisere og integrere innvandrere. Regjeringen gjennomfører et integreringsløft der målet er at innvandrere i større grad skal delta i arbeids- og samfunnsliv. Det gjøres endringer i introduksjonsprogrammet. Det er kjent at noen bedrifter benytter seg av ordningen med praksisplass.

4. Oppsummering av møtet

Ellen Bachmann sa at Samarbeidsforum mot fattigdom har utarbeidet et skriftlig innspill til statsbudsjettet for 2020. Dette ble overlevert i møtet, og er vedlagt referatet. Hauglie sa at innspill som gjelder ansvarsområder til andre departementer vil bli oversendt disse.

Hauglie viste til at regjeringen jobber med en melding om sosial bærekraft og ulikhet. Ellen Bachmann sa at Samarbeidsforum har jobbet med temaet ulikhet i mange år, og har sosial ulikhet som hovedfokus for sitt arbeid i 2019. Samarbeidsforum vil gjerne gi innspill på disse temaene. Hauglie viste til at det trolig vil bli debatt når meldingen legges fram, og at det vil være innspillmuligheter når Stortinget behandler meldingen.

5. Eventuelt, og neste møte

Det var ingen saker til eventuelt. Det er berammet tre datoer for møtene i Kontaktutvalget i 2019: 30. april, 24. september og 9. desember. Aktuelle temaer kan være sosial ulikhet, Sysselsettingsutvalget, ev. saker under andre departementer.

Vedlegg